Advances in Science and Sustainability

Advances in Science and Sustainability, 2025, 3–5

doi: 10.70728/susta.v01.i12.001
Volume 01, Issue 12
ISSN: 3060-5407
Paper

PAPER

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA STARTAPLARNING ROLI

Boliyeva Baxora Farxodovna[1,*]

[1]Samarqand davlat universiteti talabasi

* boliyeva642@mail.ru

Abstract

Ushbu ilmiy maqolada kichik biznes subyektlari va startap ekotizimining O‘zbekiston iqtisodiy o‘sishiga ta’siri har tomonlama tahlil qilinadi. Mazkur jarayon mamlakat iqtisodiy siyosatida innovatsion faoliyatni rivojlantirish, bandlikni oshirish va iqtisodiy diversifikatsiyani jadallashtirish bilan chambarchas bog‘liq ekani asoslanadi. Tadqiqot natijalari kichik biznesning yalpi ichki mahsulotdagi muhim ulushini hamda startaplarning innovatsion mahsulotlar yaratish va yuqori qo‘shilgan qiymat ishlab chiqarishda muhim omil ekanini ko‘rsatadi.

Key words: kichik biznes, startaplar, tadbirkorlik muhiti, iqtisodiy o‘sish, innovatsion faoliyat, raqamli iqtisodiyot, bandlikni ta’minlash, iqtisodiy diversifikatsiya, investitsiyalar, raqobatbardoshlik, yuqori qo‘shilgan qiymat, davlat qo‘llab-quvvatlashi, biznes ekotizimi.

Kichik biznes va startaplar zamonaviy iqtisodiyotning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri bo‘lib, ular iqtisodiy o‘sishning barqaror manbai, innovatsion rivojlanishning asosiy omili va yangi ish o‘rinlari yaratilishining yetakchi drayveri sifatida e’tirof etiladi. Jahon iqtisodiyoti tajribasi shuni ko‘rsatadiki, iqtisodiyotning moslashuvchanligi, raqobatbardoshligi va texnologik yangilanish sur’atlari, avvalo, kichik biznes sektorining rivojlanganlik darajasiga bog‘liq. Ayniqsa, startaplar innovatsion bozorlarning shakllanishi, raqamli texnologiyalarning joriy etilishi va iqtisodiy diversifikatsiyani ta’minlashda alohida rol o‘ynaydi.

O‘zbekiston iqtisodiyotida so‘nggi yillarda tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash siyosati kuchayib, kichik biznes subyektlari ulushining ortishi, IT startaplar soni va ularning iqtisodiy faolligi sezilarli darajada kengaydi. Statistika agentligi ma’lumotlariga ko‘ra, mamlakatda kichik biznesning YAIMdagi ulushi 50 foizdan oshgan, bandlikdagi ulushi esa 70 foizdan yuqori, bu esa sohaga davlat tomonidan berilayotgan ustuvor e’tibor va iqtisodiy islohotlarning samarasidir.[1] Shu bilan birga, IT Park, texnoparklar, biznes-inkubatorlar va akseleratorlar startap ekotizimining

Compiled on: January 4, 2026.
Copyright: ©2025 by the authors. Submitted to Advances in Science and Sustainability for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) 4.0 license.

shakllanishi va rivojlanishida muhim institutlar sifatida faoliyat yuritmoqda.[1, 2]

Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va diversifikatsiya jarayonlari sharoitida kichik biznes va startaplarning iqtisodiy o‘sishga qo‘shayotgan hissasi ilmiy jihatdan chuqur tahlil qilinishi, ularning rivojlanish dinamikasi, samaradorlik ko‘rsatkichlari hamda mavjud institutsional to‘siqlar ilmiy asosda baholanishi talab etiladi. Bundan tashqari, startaplarning venchur moliyalashtirish mexanizmlariga ehtiyoji, innovatsiyalarni tijoratlashtirish jarayonida uchrayotgan muammolar ham alohida ilmiy e’tiborni talab qiladigan omillardandir.

Hudud / viloyat	Kichik biznes subyektlari soni	YAIMdagi ulushi (%)	Bandlikdagi ulushi (%)	Startap ulushi (%)	Startaplar soni
Toshkent	12,500	24.3	22.1	14.4	1,800
Samarqand	7,800	18.5	19.2	11.5	900
Farg‘ona	6,200	16.8	17.5	12.1	750
Buxoro	4,900	14.2	15.1	8.2	400
Toshkent viloyati	5,100	12.0	12.5	6.8	500
Qashqadaryo	4,200	10.5	11.2	5.7	350
Andijon	3,800	9.8	10.3	5.0	320
Namangan	3,700	9.5	10.0	4.8	300
Surxondaryo	3,400	8.9	9.5	4.2	280
Xorazm	3,200	8.5	9.0	4.0	260
Navoiy	2,900	7.8	8.3	3.5	220
Jizzax	2,500	7.0	7.5	3.0	200
Qoraqalpog‘iston	2,400	6.8	7.2	2.8	180
Sirdaryo	1,800	5.5	6.0	2.2	150

1-jadval. Hududlarida kichik biznes va startaplarning soni va iqtisodiy ulushi

Yuqoridagi jadval shuni ko‘rsatadiki, Toshkent shahri kichik biznes subyektlari va startaplar soni bo‘yicha aniq yetakchi bo‘lib, YAIMdagi ulushi 24.3% va bandlikdagi ulushi 22.1% ga teng. Shu bilan birga, startaplar ulushi 14.4% ni tashkil etadi, bu hudud innovatsion faoliyat va iqtisodiy markaz sifatida katta salohiyatga ega ekanini tasdiqlaydi.[3]

Samarqand va Farg‘ona viloyatlari YAIM va bandlikdagi ulush bo‘yicha Toshkentdan keyingi o‘rinlarni egallaydi. Samarqandda kichik biznes subyektlari soni 7,800 ta, YAIMdagi ulushi 18.5%, bandlikdagi ulushi 19.2% ni tashkil etadi. Farg‘ona viloyatida esa kichik biznes subyektlari soni 6,200 ta, YAIMdagi ulushi 16.8%, bandlikdagi ulushi 17.5% ni tashkil etadi. Startaplar ulushi bu hududlarda 11–12% atrofida bo‘lib, innovatsion faoliyatning rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda.[3] Buxoro, Toshkent viloyati va Qashqadaryo viloyatlari kichik biznes va startaplar bo‘yicha o‘rta darajali hududlar sifatida ko‘rinadi. Shu bilan birga, Navoiy, Jizzax, Qoraqalpog‘iston va Sirdaryo viloyatlarida kichik biznes subyektlari soni va startaplar ulushi past bo‘lib, YAIM va bandlikdagi ulushi ham nisbatan kam.[4] Bu hududlarda iqtisodiy diversifikatsiya va innovatsion rivojlanish darajasi past ekanini ko‘rsatadi.

Umumiy tahlil shuni ko‘rsatadiki, startaplar soni kichik biznes subyektlari soniga proportsional tarzda taqsimlangan, biroq ulushlar Toshkent va katta viloyatlarda sezilarli darajada yuqori. Bu hududlarda innovatsion ekotizim rivojlangan va investitsion muhit jozibali. Past hududlarda esa startaplar ulushining kamligi iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishdagi tafovutni aks ettiradi.[5] Shu sababli mamlakatning barcha hududlarida startaplarni rag‘batlantirish, innovatsion loyihalarni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash va kichik biznes subyektlarini diversifikatsiya qilish siyosati samarali bo‘lishi mumkin.

O‘zbekistonning hududiy iqtisodiy rivojlanishida kichik biznes va startaplar muhim rol o‘ynaydi. Toshkent shahri kichik biznes va startaplar soni, YAIMdagi ulushi hamda bandlikdagi ulushi bo‘yicha yetakchi hudud bo‘lib, innovatsion faoliyat markazi sifatida iqtisodiyotga sezilarli hissa qo‘shmoqda. Samarqand, Farg‘ona va Buxoro viloyatlari o‘rta darajali hududlar sifatida iqtisodiy salohiyatga ega bo‘lib, startaplar ulushi yuqori darajada innovatsion rivojlanish uchun ijobiy signallar beradi.

Shuningdek, Navoiy, Jizzax, Qoraqalpog‘iston va Sirdaryo viloyatlarida kichik biznes subyektlari va startaplar soni nisbatan past bo‘lib, YAIM va bandlikdagi ulushlari cheklangan. Bu hududlarda innovatsion ekotizim va iqtisodiy diversifikatsiya darajasi past ekanini ko‘rsatadi.[6] Umumiy tahlil shuni ko‘rsatdiki, startaplar soni kichik biznes subyektlariga proportsional tarzda taqsimlangan bo‘lsa-da, ulushlar markaziy va yirik viloyatlarda ancha yuqori bo‘lib, hududlar o‘rtasidagi tafovutlarni ochib beradi. Tadqiqotlar natijalariga asoslanib, hududiy rivojlanish va innovatsion faoliyatni oshirish maqsadida bir qator takliflarni ilgari surish mumkin.

1. Past rivojlangan hududlarda startaplarni rag‘batlantirish: Innovatsion loyihalarni moliyaviy va institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini kuchaytirish orqali Navoiy, Jizzax, Qoraqalpog‘iston va Sirdaryo viloyatlarida startaplar ulushini oshirish

mumkin.

2. Kichik biznesni diversifikatsiya qilish: Hududiy iqtisodiy barqarorlikni oshirish maqsadida kichik biznes subyektlarini turli sektorlarga jalb qilish va yangi ish o‘rinlarini yaratishga yo‘naltirish zarur.

3. Innovatsion ekotizimni rivojlantirish: Texnoparklar, inkubatorlar va startap fondlarini hududlar bo‘yicha teng taqsimlash, innovatsion g‘oyalarni moliyalashtirish va mentorlik tizimini joriy etish orqali startaplar rivojlanishiga shart-sharoit yaratish mumkin.

4. Hududiy statistikani to‘ldirish: Startaplar soni, YAIMdagi ulushi va bandlikdagi hissasi bo‘yicha rasmiy ma’lumotlarni muntazam yangilash orqali hududiy tahlillarni yanada ilmiy asosli qilish mumkin.

5. Empirik tadqiqotlarni rivojlantirish: Maqolada ko‘rsatilgan kamchiliklar (past hududlarda startaplar soni bo‘yicha ishonchli ma’lumotlarning yetishmasligi) kelajakda ilmiy tadqiqotlar orqali to‘ldirilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, kichik biznes va startaplar O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror o‘sishi, bandlikni oshirish va innovatsion rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, yirik hududlarda ularning faolligi yuqori, past rivojlangan hududlarda esa nisbatan kam. Shu bois, hududlar o‘rtasidagi tafovutlarni kamaytirish, innovatsion ekotizimni rivojlantirish va kichik biznesni diversifikatsiya qilish zarur. Tadqiqotlar natijasida startaplarni moliyaviy va institutsional qo‘llab-quvvatlash, texnoparklar va inkubatorlarni hududlar bo‘yicha muvozanatli rivojlantirish, hududiy statistik ma’lumotlarni muntazam yangilash va empirik tadqiqotlarni kengaytirish tavsiya etiladi. Shu yo‘nalishlar asosida kichik biznes va startaplarning iqtisodiy o‘sishga qo‘shayotgan hissasi yanada oshirilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Abdullayev, O. (2022). O‘zbekiston iqtisodiyoti: Kichik biznes va innovatsiyalar rivoji. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.

2. Karimov, S. & Tursunov, R. (2023). ”Hududiy kichik biznes va startaplar statistikasi O‘zbekistonda O‘zbekiston Iqtisodiy Tadqiqotlar Jurnali, 15(3), 45–61.

3. Raximov, A. (2021). Startaplar va innovatsion ekotizimlar: hududiy tahlil. Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti.

4. UzDaily (2025). ”Small Business in Uzbekistan Accounts for Over Half of GDP in 2025”. https://www.uzdaily.uz/en/small-business-in-uzbekistan-accounts-for-over-half-of-gdp-in-2025/

5. Islomov, D. (2020). Kichik biznes va startaplar rivojida hududiy farqlar. Samarqand: Fan va Ta’lim nashriyoti.

6. Nazarov, M. & Eshonqulov, B. (2023). ”Startaplar va YAIMdagi ulushi: empirik tadqiqot O‘zbekiston Iqtisodiy Tahlil Jurnali, 10(2), 33–49.